

Konstitutionsutskottets betänkande 2021/22:KU37

Bättre villkor för kommersiell radio

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om tillfälliga bestämmelser för förlängning av tillstånd att sända digital kommersiell radio och lag om ändring i radio- och tv-lagen.

Regeringens förslag syftar till att förbättra villkoren för kommersiell radio. Annonssreglerna för kommersiell radio i radio- och tv-lagen föreslås bli flexiblare och den högsta tillåtna tiden för annonser blir densamma som gäller för tv. Regeringen föreslår också en ny tillfällig lag för att kunna synkronisera nuvarande tillståndsp perioder för analog och digital kommersiell radio. Den tillfälliga lagen ger tillståndshavarna möjlighet att förlänga sina tillstånd för digital kommersiell radio så att de löper ut samtidigt som nuvarande tillstånd för analog kommersiell radio.

Regeringens förslag innebär vidare att de tillstånd att sända tv och sökbar text-tv som meddelas av Myndigheten för press, radio och tv ska gälla i åtta år i stället för sex år. Dessutom innebär förslaget att bestämmelserna om återkallelse av tillstånd vid överträdelser av radio- och tv-lagens regler om produktplacering, sponsring, reklam och andra annonser upphävs.

Den nya lagen och ändringarna i radio- och tv-lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2022.

Två följdmotioner har väckts med anledning av propositionen. Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga yrkanden i följdmotionerna.

I betänkandet finns tre reservationer (M, SD).

Behandlade förslag

Proposition 2021/22:163 Bättre villkor för kommersiell radio.

Tre yrkanden i följdmotioner.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	4
Utskottets överväganden.....	5
Bättre villkor för kommersiell radio m.m.	5
Reservationer	14
1. Bättre villkor för kommersiell radio, punkt 1 (SD)	14
2. Förlängning av analoga sändningstillstånd till 2030, punkt 2 (M)	14
3. Militär prioritet för vissa frekvensområden, punkt 3 (SD)	15
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	17
Propositionen	17
Följdmotionerna	17
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	18

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Bättre villkor för kommersiell radio

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om tillfälliga bestämmelser för förlängning av tillstånd att sända digital kommersiell radio,

2. lag om ändring i radio- och tv-lagen (2010:696).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2021/22:163 punkterna 1 och 2 samt avslår motion

2021/22:4590 av Matheus Enholm m.fl. (SD) yrkande 1.

Reservation 1 (SD)

2. Förlängning av analoga sändningstillstånd till 2030

Riksdagen avslår motion

2021/22:4610 av Kristina Axén Olin m.fl. (M).

Reservation 2 (M)

3. Militär prioritet för vissa frekvensområden

Riksdagen avslår motion

2021/22:4590 av Matheus Enholm m.fl. (SD) yrkande 2.

Reservation 3 (SD)

Stockholm den 4 maj 2022

På konstitutionsutskottets vägnar

Karin Enström

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Karin Enström (M), Hans Ekström (S), Marie Granlund (S), Lars Jilmstad (M), Matheus Enholm (SD), Per-Arne Håkansson (S), Mia Sydow Mölleby (V), Ida Drougge (M), Fredrik Lindahl (SD), Tuve Skånberg (KD), Camilla Hansén (MP), Erik Ottoson (M), Sofie Eriksson (S), Alexander Ojanne (S), Linda Modig (C), Lars Andersson (SD) och Nina Lundström (L).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I proposition 2021/22:163 Bättre villkor för kommersiell radio föreslår regeringen att riksdagen antar de förslag till lag om tillfälliga bestämmelser för förlängning av tillstånd att sända digital kommersiell radio och lag om ändring i radio- och tv-lagen (2010:696) som lagts fram i propositionen. Regeringens förslag till riksdagsbeslut återges i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

I propositionen (s. 10) finns en redogörelse för ärendets beredning fram till regeringens beslut om proposition.

Två följdmotioner har väckts med anledning av propositionen. Förslagen i motionerna finns i bilaga 1.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Regeringen lämnar i propositionen förslag som syftar till att förbättra villkoren för kommersiell radio. Annonssreglerna för kommersiell radio i radio- och tv-lagen (2010:696) föreslås bli flexiblare och den högsta tillåtna tiden för annonser blir densamma som gäller för tv. Det föreslås också en ny tillfällig lag för att kunna synkronisera nuvarande tillståndsp perioder för analog och digital kommersiell radio. Den tillfälliga lagen ger tillståndshavarna möjlighet att förlänga sina tillstånd för digital kommersiell radio så att de löper ut samtidigt som nuvarande tillstånd för analog kommersiell radio.

Regeringen föreslår vidare att de tillstånd att sända tv och sökbar text-tv som meddelas av Myndigheten för press, radio och tv ska gälla i åtta år i stället för sex år. Dessutom föreslås att bestämmelserna om återkallelse av tillstånd vid överträdelse av radio- och tv-lagens regler om produktplacering, sponsring, reklam och andra annonser upphävs.

Den nya lagen och ändringarna i radio- och tv-lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2022.

Utskottets överväganden

Bättre villkor för kommersiell radio m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om tillfälliga bestämmelser för förlängning av tillstånd att sända digital kommersiell radio. Den nya lagen syftar till att synkronisera tillståndperioderna för analog och digital kommersiell radio.

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i radio- och tv-lagen. Lagändringarna innebär flexiblare annonsregler för kommersiell radio, att de tillstånd att sända tv och sökbar text-tv som meddelas av Myndigheten för press, radio och tv ska gälla i åtta år i stället för sex år och att bestämmelserna om återkallelse av sändningstillstånd vid överträdelser av annonsregler upphävs.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om förlängning av analoga sändningstillstånd till 2030, militär prioritet för vissa frekvensområden och avslag på regeringens förslag att upphäva bestämmelserna om återkallelse av sändningstillstånd vid överträdelser av annonsregler.

Jämför reservation 1 (SD), 2 (M) och 3 (SD).

Annonstid för radiosändningar

Bakgrund

Annonser i en ljudradiosändning får sändas under högst tolv minuter per timme mellan hela klockslag. Samma maximala annonstid har tidigare gällt även för tv-sändningar. Sedan den 1 december 2020, då en ändring i radio- och tv-lagen (2010:696) trädde i kraft, får annonser sändas i tv-sändningar under högst 20 procent av tiden mellan kl. 06.00 och 18.00 samt högst 20 procent av tiden mellan kl. 18.00 och 24.00. Med 20 procent av tiden mellan de angivna klockslagen avses 20 procent av hela det angivna tidsspännat, inte 20 procent av sändningstiden (prop. 2019/20:168, bet. 2020/21:KU3, rskr. 2020/21:16).

Bakgrunden till den ändrade annonstiden för tv-sändningar är Sveriges genomförande av ändringar i EU:s direktiv om audiovisuella medietjänster (AV-direktivet) som möjliggör en mer flexibel reglering av högsta tillåtna tid för annonser i tv-sändningar. AV-direktivet omfattar inte ljudradiosändningar.

Propositionen

Regeringen föreslår att annonser ska få sändas i ljudradiosändning som inte är närradio under högst 20 procent av tiden mellan kl. 06.00 och 18.00 samt högst 20 procent av tiden mellan kl. 18.00 och 24.00.

Det finns enligt regeringen skäl för att regleringen av högsta tillåtna tid för annonser bör fortsätta vara densamma för tv- respektive radiosändningar. I likhet med tv-sändningar möts även radion av konkurrens från medietjänster på begäran. En flexiblare reglering av annonstider skulle ge bolagen bättre förutsättningar att möta den konkurrensen. Förutsättningarna för att sända annonser i radio kan också variera under olika tider på dygnet. En ökad flexibilitet vad gäller förläggningen av annonser i kombination med oregerad annonstid under natten skulle därför förbättra förutsättningarna för den kommersiella radion ytterligare. Regeringen föreslår därför att samma förändring av högsta tillåtna tid för annonser som införts för tv-sändningar också införs för kommersiell radio.

Regeringen gör vidare bedömningen att nuvarande regler bör fortsätta att gälla för närradio, dvs. annonser får sändas under högst tolv minuter per timme mellan hela klockslag. Om sändningstiden inte omfattar en timme mellan hela klockslag, bör annonser få sändas under högst 15 procent av sändningstiden. Om förslaget också skulle omfatta närradion bedömer regeringen att det finns en risk att en tillståndshavare inte kan sända annonser alls eller i mindre omfattning på grund av att högsta möjliga annonstid redan utnyttjats av en annan tillståndshavare. Av den anledningen bör förslaget enligt regeringen inte omfatta närradio.

Synkroniserade tillståndsperioder för kommersiell radio

Bakgrund

Kommersiell radio kan vara av två slag; analog respektive digital kommersiell radio. För att bedriva dessa sändningar behövs tillstånd från Myndigheten för press, radio och tv. Tillstånd att sända kommersiell radio gäller för en åttaårsperiod. I dag överlappar tillståndsperioderna för analog och digital radio varandra. Tillstånden för digital kommersiell radio löper ut den 30 september 2022 medan tillstånden för analog kommersiell radio löper ut den 31 juli 2026.

De nu gällande tillstånden för att sända analog kommersiell radio meddelades under senare delen av 2017 då myndigheten – efter ett slutet anbudsförfarande – beslutade om tre nationella och 35 regionala eller lokala tillstånd i 21 sändningsområden. Drygt 1,3 miljarder kronor betalades för rätten att sända.

De gällande tillstånden för att sända digital kommersiell radio meddelades den 2 oktober 2014 då myndigheten beslutade om 21 nationella och fyra regionala eller lokala tillstånd. Vid fördelningen av tillstånd eftersträvar myndigheten bl.a. att det samlade utbudet ska tillgodose olika intressen och smakriktningar. Vid tillståndsgivningen 2014 bifölls samtliga ansökningar som kom in i rätt tid.

Propositionen

Regeringen gör bedömningen att det finns behov av att synkronisera tillståndsperioderna för analog och digital kommersiell radio. Synkronisering bör uppnås genom att möjliggöra förlängning av tillstånden för digital kommersiell radio så att de upphör samtidigt med nuvarande tillstånd för analog kommersiell radio.

Regeringen föreslår därför att de nu gällande tillstånden att sända digital kommersiell radio förlängs t.o.m. den 31 juli 2026. Därmed möjliggörs en synkronisering av tillståndsperioderna för analog respektive digital kommersiell radio i och med den tillståndsperiod som inleds den 1 augusti 2026. Av de alternativ som övervägts bör enligt regeringen en synkronisering genom förlängning av tillstånden för digital kommersiell radio vara snabbast och enklast att genomföra. En förlängning ökar förutsebarheten genom tydligare och stabilare villkor för radioföretagen.

Vissa radioföretag har i sina remissyttranden anfört att de är i huvudsak positiva till förslaget om förlängning, men att de helst vill att en förlängning också omfattar tillstånden att sända analog kommersiell radio så att samtliga tillstånd löper till 2030. Regeringen konstaterar att tillstånden för analog kommersiell radio, dvs. de tillstånd som gäller för sändningsverksamheten på FM-bandet, fördelats för åtta år i ett anbudsförfarande. En förlängning av de tillstånden skulle innebära att staten i efterhand ändrar villkoren för dem som vann auktionen i konkurrens med andra budgivare. Detta skulle enligt regeringen påverka den fria konkurrens som präglar svensk kommersiell radio och som ska vara en grundförutsättning för tillståndsgivningen. En synkronisering av tillståndsperioderna bör därför enligt regeringen inte omfatta tillstånden för analog radio på så sätt att de ursprungliga villkoren för dessa tillstånd, t.ex. tillståndstiden, förändras. Av den anledningen är det enligt regeringen inte möjligt att genomföra de alternativ för synkronisering som innefattar en förlängning av de analoga tillstånden.

Försvarsmakten har i sitt remissyttrande inte motsatt sig en synkronisering av tillståndsperioderna för analog och digital kommersiell radio, men anser att det först behövs fattas beslut som ger militär prioritet till frekvensområdet 230–240 MHz. Mot bakgrund av Försvarsmaktens invändning framhåller regeringen att det för att bedriva sändningar av digital kommersiell radio, utöver sändningstillstånd enligt radio- och tv-lagen, även krävs tillstånd att använda radiosändare enligt lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation. Radiotillstånden meddelas av Post- och telestyrelsen och ger de tekniska villkoren för att sända, bl.a. sändningsfrekvens och effekt. De digitala kommersiella radiosändningar som för närvarande bedrivs med stöd av myndigheternas tillstånd utnyttjar inte frekvensområdet 230–240 MHz, vilket är det område som Försvarsmakten i sitt remissvar framhåller som betydelsefullt för militär verksamhet. Regeringen bedömer att Försvarsmaktens behov av att använda frekvensutrymmet bör kunna tillgodoses, även med en fortsatt utbyggnad av digitala radiosändningar. Mot bakgrund av de nuvarande tillståndens villkor om utbyggnad och de

förutsättningar som ges i frekvensplanen bedömer regeringen att en förlängning av tillstånden i enlighet med förslaget kan genomföras. Regeringen kommer dock vid behov att återkomma i frågan om hur Försvarsmaktens behov ska kunna säkerställas på längre sikt.

För att ge tillståndshavarna en möjlighet att ansöka om förlängning föreslår regeringen att en lag med tillfälliga bestämmelser om förlängning av tillstånd att sända digital kommersiell radio införs.

Lagen ska gälla för tillstånd som upphör den 30 september 2022 och innebära möjlighet till förlängning av tillstånd t.o.m. den 31 juli 2026. Vid förlängning av tillstånd ska den tillfälliga lagen tillämpas i stället för radio- och tv-lagens bestämmelser i 13 kap. 24 § om ansökan, 13 kap. 26 § om vad som ska beaktas vid tillståndsgivningen och 13 kap. 30 § första och andra stycket om tillståndsperiodens längd. Radio- och tv-lagen ska gälla i fråga om tillstånd att sända digital kommersiell radio i övrigt.

Om en tillståndshavare ansöker om förlängning av sitt tillstånd ska detta förlängas t.o.m. den 31 juli 2026, om det inte finns skäl att återkalla tillståndet enligt 18 kap. 5 § första stycket radio- och tv-lagen. Om det finns skäl att återkalla tillståndet ska ansökan om förlängning avslås.

En ansökan om förlängning ska ges in till Myndigheten för press, radio och tv senast den 1 augusti 2022. Myndigheten får ta ut en avgift av den som hos myndigheten ansöker om förlängning. Avgiften ska motsvara myndighetens kostnader för handläggningen av ärendena.

Myndigheten ska besluta i fråga om förlängning av tillstånd senast den 31 augusti 2022. Beslut av Myndigheten för press, radio och tv att inte förlänga ett tillstånd får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om ansökningsförfarandet och vad en ansökan ska innehålla.

Motionerna

I kommittémotion 2021/22:4610 av Kristina Axén Olin m.fl. (M) begärs ett tillkännagivande om att de analoga sändningstillstånden snarast bör förlängas till 2030, med möjlighet för nya aktörer att komma in under tillståndsperioden.

Motionärerna anför att det behövs långsiktiga villkor för att garantera den kommersiella radions överlevnad och trygga de investeringar som har gjorts och görs i det digitala radionätet. Vidare anför motionärerna att det kan betyda stora svårigheter för den kommersiella radions överlevnad om aktörer som redan har investerat mångmiljonbelopp i dab plus och framåt står inför fortsatta stora investeringar riskerar att bli av med tillstånden för analoga radiosändningar. Motionärerna menar därför att sändningstillstånden för befintliga aktörer snarast bör förlängas till 2030 med möjlighet för nya aktörer att komma in under tillståndsperioden, detta utan att en ny auktion genomförs för befintliga analoga sändningstillstånd. Detta förslag skulle medföra att nya aktörer skulle kunna delta i tillståndsprocessen för digitala radiosändningar 2026.

I motion 2021/22:4590 av Matheus Enholm m.fl. (SD) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att vissa frekvensområden bör ges militär prioritet.

Motionärerna anför att Försvarsmaktens remissvar särskilt bör beaktas i ljuset av säkerhetsläget i Sveriges närområde. Där framhålls enligt motionärerna värdet av att ge militär prioritet till vissa frekvensområden. Regeringens bemötande av Försvarsmaktens synpunkter är inte tillfredsställande eller ens särskilt klargörande, detta oaktat att man vid behov säger sig vara beredd att återkomma i frågan. Riksdagen bör därför ge regeringen tillkänna att ett visst frekvensområde (förslagsvis 230–240 MHz) ska ges militär prioritet i enlighet med Försvarsmaktens önskan i dess remissvar.

Synkroniserade tillståndperioder för tv

Bakgrund

Längden på tillstånd för tv och sökbar text-tv regleras i radio- och tv-lagen. Med nuvarande lagstiftning kommer tillstånd där verksamheten finansieras med public service-avgiften enligt lagen (2018:1893) om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst att gälla i åtta år fr.o.m. 2026. Tillstånd för annan tv och sökbar text-tv än public service gäller i sex år.

Tillståndsgivningen föregås normalt av ett regeringsbeslut om sändningsutrymme (4 kap. 1 § radio- och tv-lagen). Genom beslutet tydliggörs vilket sändningsutrymme som får upplåtas för tv-sändningar som kräver tillstånd enligt radio- och tv-lagen.

Propositionen

Regeringen gör bedömningen att tillståndens periodernas längd för tillstånd att sända tv och sökbar text-tv där verksamheten finansieras med public service-avgiften och tillstånd att sända tv och sökbar text-tv som meddelas av Myndigheten för press, radio och tv bör vara synkroniserade så att tillståndens giltighetstid sammanfaller. Regeringen föreslår därför att tillstånd att sända tv eller sökbar text-tv meddelade av Myndigheten för press, radio och tv ska gälla i åtta år i stället för sex år.

Regeringen bedömer att de skäl som tidigare har angetts för synkroniserade tillståndens perioder fortfarande är relevanta (prop. 2017/18:261, bet. 2018/19:KrU2, rskr. 2018/19:24 och SOU 2019:39 s. 392). En synkronisering ger större möjligheter till effektiv användning av det begränsade sändningsutrymmet. Det underlättar även för Myndigheten för press, radio och tv:s tillståndsgivning genom att det ger en tydlighet om vilket sändningsutrymme som myndigheten disponerar under en given period. Genom synkroniserade tillståndens perioder ges också bättre förutsättningar för en samlad och regelbunden översyn och bedömning av vilket sändningsutrymme som bör avsättas för marksänd tv, både på kortare och på längre sikt. Regeringen bedömer därför att tillståndens periodernas längd för tillstånd att sända tv och sökbar text-tv där verksamheten finansieras med

public service-avgiften och tillstånd att sända tv och sökbar text-tv som meddelas av Myndigheten för press, radio och tv bör vara synkroniserade så att tillståndens giltighetstid sammanfaller.

Tillståndsperioden för tv och sökbar text-tv där verksamheten finansieras med public service-avgiften är åtta år fr.o.m. 2026. Tillståndsperioden för annan tv och sökbar text-tv är sex år och behöver därmed anpassas för att tillståndsperioderna och därmed slutpunkten för de olika tillståndens giltighetstid ska sammanfalla.

Det finns enligt regeringen anledning att skapa så god tydlighet och förutsägbarhet för ett programföretags verksamhet i marknätet som möjligt. Regeringen anser därför att tillståndsperiodens längd bör bestämmas på ett sätt som ger störst möjligheter för ett programbolag att långsiktigt planera sin verksamhet. Regeringen föreslår mot denna bakgrund att radio- och tv-lagens bestämmelse om tillståndens giltighetstid ändras så att ett tillstånd som beviljats av Myndigheten för press, radio och tv att sända tv eller sökbar text-tv gäller i åtta år. Det ska även fortsättningsvis finnas en möjlighet för myndigheten att besluta att ett tillstånd ska gälla en kortare period om det finns särskilda skäl.

Återkallelse av sändningstillstånd vid överträdelse av annonsregler

Bakgrund

Bestämmelser om när ett tillstånd att sända tv, sökbar text-tv eller ljudradio får återkallas finns i 18 kap. radio- och tv-lagen. Såväl tillstånd att sända tv, sökbar text-tv eller ljudradio som lämnats av regeringen, som tillstånd att sända närradio och tillstånd att sända kommersiell radio får återkallas om tillståndshavaren väsentligt brutit mot vissa av bestämmelserna i lagen (18 kap. 2–5 §§). Det är bl.a. möjligt att återkalla ett tillstånd att sända tv eller sökbar text-tv vid överträdelse av vissa närmare angivna bestämmelser i 6 kap. om produktplacering, 7 kap. om sponsring och 8 kap. om reklam och andra annonser. Tillstånd får även återkallas vid överträdelse av ett tillståndsvillkor som meddelats med stöd av lagen, exempelvis villkor om förbud mot att sända reklam i ett tillstånd att sända tv och sökbar text-tv. Public service-företagens sändningstillstånd innehåller motsvarande villkor om reklamförbud.

För att en återkallelse ska vara möjlig krävs i samtliga fall att överträdelsen ska ha varit väsentlig (18 kap. 2 § första stycket 1 och 2 samt 5 § första stycket 3 och 5 radio- och tv-lagen). En annan förutsättning för återkallelse är att åtgärden inte framstår som alltför ingripande (18 kap. 7 § första stycket), vilket är ett uttryck för principen att återkallelse ska användas med försiktighet. 2018 års AV-utredning bedömde att det finns behov av en översyn i vissa delar av bestämmelserna om återkallelse av sändningstillstånd vid överträdelse av reklamregler i radio- och tv-lagen. Bland annat noterade utredningen vissa inkonsekvenser i hur reglerna om återkallelse är utformade

och den fann även vissa oklarheter när det gäller hur ärenden om återkallelse ska hanteras (SOU 2019:39 s. 460 f.).

Överträdelse av bestämmelser om produktplacering, sponsring och reklam som omfattas av möjligheten till återkallelse omfattas också av andra sanktionsmöjligheter. Det handlar om särskild avgift enligt radio- och tv-lagen (17 kap. 5 §) eller marknadsstömningsavgift enligt marknadsföringslagen (2008:486). Överträdelse av bestämmelsen om förbud mot reklam för läkemedel i läkemedelslagen (2015:315) omfattas också av möjligheten till vitesföreläggande enligt samma lag.

Den särskilda avgiften enligt radio- och tv-lagen kan vara lägst fem tusen kronor och högst fem miljoner kronor. Den bör dock inte överstiga mer än tio procent av tillståndshavarens årsomsättning (17 kap. 6 § radio- och tv-lagen). Vid prövning av frågan om avgift ska påföras ska rätten särskilt beakta överträdelsens art, varaktighet och omfattning (17 kap. 5 § andra stycket radio- och tv-lagen).

När avgiftens storlek fastställs ska särskilt beaktas de intäkter leverantören kan beräknas ha fått med anledning av överträdelsen (17 kap. 6 § andra stycket radio- och tv-lagen). Av förarbetena framgår att avgiften alltid bör kunna bestämmas till ett belopp som motsvarar intäkterna av förfarandet, även om dessa intäkter överstiger tio procent av tillståndshavarens årsomsättning (prop. 1995/96:160 s. 138, bet. 1995/96:KU29, rskr. 1995/96:296).

Propositionen

Regeringen föreslår att bestämmelserna i radio- och tv-lagen som möjliggör återkallelse av tillstånd att sända tv, sökbar text-tv eller ljudradio vid överträdelse av regler om produktplacering, sponsring och reklam upphävs. Vidare föreslår regeringen att Datainspektionen byts ut till Integritetsmyndigheten i radio- och tv-lagens kapitel om granskning och tillsyn.

I relation till ett beslut om särskild avgift är återkallelse av sändningstillstånd enligt regeringen en betydligt mer ingripande åtgärd. De särskilda förutsättningar som måste råda för att en återkallelse ska vara möjlig, dvs. att det ska handla om en väsentlig överträdelse och att återkallelsen inte får framstå som en alltför ingripande åtgärd, ger uttryck för att möjligheten till en återkallelse av ett tillstånd ska användas med stor försiktighet och tillgripas endast i undantagsfall.

Möjligheten att ålägga en tillståndshavare att betala en särskild avgift får enligt regeringen anses vara en tillräckligt avhållande åtgärd eftersom avgiftens storlek kan motsvara de intäkter som tillståndshavaren fått genom överträdelsen. Regeringen bedömer därför att möjligheten att återkalla ett sändningstillstånd inte behövs för att avhålla tillståndshavarna från att bryta mot reglerna om produktplacering, sponsring och reklam.

En återkallelse innebär vidare att staten drar undan förutsättningarna för tillståndshavaren att bedriva sin sändningsverksamhet i marknätet. Det är ett ingrepp i yttrandefriheten och en sanktion som enligt regeringen bör vara

förbehållen de allvarligaste överträdelserna. Det kan också nämnas att regeringen på senare tid, när nya bestämmelser om reklam, sponsring och produktplacering tillkommit, valt att inte föreslå att dessa ska omfattas av möjligheten till återkallelse. Det gäller förbudet mot reklam för modersmjölksersättning och förbudet mot reklam för spel, liksom motsvarande produktplacerings- och sponsringsförbud (prop. 2017/18:220 s. 168 f. och prop. 2013/14:17 s. 51 f.).

Regeringens förslag innebär att överträdelser av de bestämmelser om sponsring, produktplacering och reklam och andra annonser i 6, 7, 8 och 15 kap. radio- och tv-lagen som anges i 18 kap. 2 och 5 §§ inte längre kan medföra en återkallelse av ett sändningstillstånd. Därmed avlägsnas också de inkonsekvenser och oklarheter i de befintliga reglernas utformning som 2018 års AV-utredning uppmärksamade.

Som nämnts ovan innehåller public service-företagens sändningstillstånd villkor om reklambud. Regeringen anser att möjligheten för tillståndsgivaren att vid behov kunna förena ett tillstånd med villkor om t.ex. förbud mot reklam, vars överträdelse ytterst kan innebära att tillståndet återkallas, bör finnas kvar. Skälet är att det är rimligt med kraftfullare sanktionsmöjligheter än särskild avgift för sändningsverksamhet som finansieras med public service-avgift.

Motionen

I motion 2021/22:4590 av Matheus Enholm m.fl. (SD) yrkas avslag på regeringens förslag när det gäller avskaffandet av möjligheten att återkalla sändningstillstånd vid överträdelser av annonsregler (yrkande 1).

Motionärerna anför att en liberalisering av reglerna för tv och radio (liksom sökbar text-tv) inte är uppenbart önskvärd. Det finns enligt motionärerna inget samhällsintresse i att förenkla för mer påträngande former av reklam, särskilt inte för varor som alkohol, tobak eller läkemedel. Det kan emellertid finnas ett samhällsintresse i att ha möjligheten att dra in sändningstillstånd som en sista utväg. Vissa större medieaktörer kan enligt motionärerna se sanktionsavgifter som ett pris värt att betala för att fortsätta få inkomster genom att bryta mot annonsreglerna. Staten behöver därför andra verktyg än sanktionsavgifter, varför möjligheten att återkalla sändningstillstånd bör behållas.

Ikraftträdande

Propositionen

Regeringen föreslår att den nya lagen och lagändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2022. Den nya lagen ska upphöra att gälla vid utgången av juli 2026. Regeringen bedömer att det inte bör införas några övergångsbestämmelser.

Tidpunkten för den nya lagens ikraftträdande är enligt regeringen vald med hänsyn till att de nuvarande tillstånden löper ut den 30 september 2022 och att en förlängning av tillstånden bör kunna beslutas innan den nuvarande

tillståndperioden upphör. Det är enligt regeringen lämpligt att ändringarna i radio- och tv-lagen träder i kraft samtidigt som den nya lagen. Ändringarna föreslås därför träda i kraft den 1 juli 2022.

Den nya lagen bör enligt regeringen upphöra att gälla när tillståndperioden för digital kommersiell radio har synkroniserats med tillståndperioden för analog kommersiell radio. Tillstånden för analog kommersiell radio gäller t.o.m. den 31 juli 2026 och förlängningen av tillstånden för digital radio enligt den nya lagen föreslås gälla t.o.m. samma datum. Den tillfälliga lagen bör därför gälla t.o.m. samma dag, och således upphöra att gälla vid utgången av juli 2026.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ställer sig bakom de överväganden som redovisas i propositionen.

Utskottet delar således regeringens bedömning att det finns behov av att synkronisera tillståndperioderna för analog och digital kommersiell radio och att synkronisering bör uppnås genom att möjliggöra förlängning av tillstånden för digital kommersiell radio så att de upphör samtidigt med nuvarande tillstånd för analog kommersiell radio.

Vidare delar utskottet regeringens bedömning att möjligheten att återkalla ett sändningstillstånd inte behövs för att avhålla tillståndshavarna från att bryta mot reglerna om produktplacering, sponsring och reklam. Möjligheten att ålägga en tillståndshavare att betala en särskild avgift får enligt utskottet anses vara en tillräckligt avhållande åtgärd. Bestämmelserna i radio- och tv-lagen som möjliggör återkallelse av tillstånd att sända tv, sökbar text-tv eller ljudradio vid överträdelse av annonsregler bör därför upphävas.

Utskottet noterar att Försvarmakten i sitt remissyttrande framför att det bör fattas beslut om att ge militär prioritet till vissa utpekade frekvensområden och att regeringen i propositionen gör bedömningen att Försvarmaktens behov av att använda frekvensutrymmet bör kunna tillgodoses även med en fortsatt utbyggnad av digitala radiosändningar. Utskottet vill i detta sammanhang framhålla vikten av att Försvarmaktens behov kan säkerställas och förutsätter att regeringen återkommer i frågan vid behov.

Utskottet anser därmed att riksdagen bör anta regeringens lagförslag och avslå samtliga motionsyrkanden.

Reservationer

1. **Bättre villkor för kommersiell radio, punkt 1 (SD)**

av Matheus Enholm (SD), Fredrik Lindahl (SD) och Lars Andersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen

- a) avslår regeringens förslag till lag om ändring i radio- och tv-lagen (2010:696) i den del det avser 18 kap. 2 och 5 §§ och antar lagförslaget i övrigt,
- b) antar regeringens förslag till lag om tillfälliga bestämmelser för förlängning av tillstånd av sända digital kommersiell radio.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2021/22:163 punkt 1 och motion 2021/22:4590 av Matheus Enholm m.fl. (SD) yrkande 1 och bifaller delvis proposition 2021/22:163 punkt 2.

Ställningstagande

En liberalisering av reglerna för tv och radio, liksom sökbar text-tv, är inte uppenbart önskvärd. Det finns inget samhällsintresse i att förenkla för mer påträngande former av reklam, särskilt inte för varor som alkohol, tobak eller läkemedel. Det kan emellertid finnas ett samhällsintresse i att ha möjligheten att dra in sändningstillstånd som en sista utväg. Det kan uppstå situationer där vissa större medieaktörer ser sanktionsavgifter som ett pris värt att betala för att fortsätta få inkomster genom att bryta mot annonsreglerna. I dessa fall behöver staten andra verktyg än sanktionsavgifter. Vi instämmer således med de synpunkter som Statens medieråd och Uppsala universitet har lämnat i sina remissvar och anser att möjligheten att återkalla sändningstillstånd bör behållas.

2. **Förlängning av analog sändningstillstånd till 2030, punkt 2 (M)**

av Karin Enström (M), Lars Jilmstad (M), Ida Drougge (M) och Erik Ottoson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:4610 av Kristina Axén Olin m.fl. (M).

Ställningstagande

För att garantera den kommersiella radions överlevnad och trygga de investeringar som har gjorts och görs i det digitala radionätet behövs långsiktiga villkor. Därför bör tillståndsperioden för analog radio förlängas till 2030. Om aktörer som redan har investerat mångmiljonbelopp i dag plus och framåt står inför fortsatta stora investeringar riskerar att bli av med tillstånden för analoga radiosändningar kan det betyda stora svårigheter för den kommersiella radions överlevnad.

Utan den kommersiella radion riskerar Sverige att få ett utbud i etern enbart eller till största del bestående av Sverige Radio, vilket skulle kasta tillbaka utbudet 30 år i tiden, detta samtidigt som lyssnandet riskerar att till stor del flyttas över till de digitala mediejättarna utan skattehemvist i Sverige. Därför menar vi att sändningstillstånden för befintliga aktörer snarast bör förlängas till 2030 med möjlighet för nya aktörer att komma in under tillståndsperioden, detta utan att en ny auktion genomförs för befintliga analoga sändningstillstånd. Detta förslag skulle medföra att nya aktörer skulle kunna delta i tillståndsprocessen för digitala radiosändningar 2026.

3. Militär prioritet för vissa frekvensområden, punkt 3 (SD)

av Matheus Enholm (SD), Fredrik Lindahl (SD) och Lars Andersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:4590 av Matheus Enholm m.fl. (SD) yrkande 2.

Ställningstagande

I ljuset av säkerhetsläget i Sveriges närområde bör Försvarsmaktens remissvar särskilt beaktas. Där framhålls värdet av att ge militär prioritet till vissa frekvensområden. Regeringen har för att bemöta Försvarsmaktens synpunkter anfört att myndighetens behov av att använda frekvensutrymmet bör kunna tillgodoses även med en fortsatt utbyggnad av digitala radiosändningar. Denna argumentation är varken tillfredsställande eller klargörande, även med beaktande av att regeringen säger sig vara beredd att återkomma i frågan vid behov. Riksdagen bör därför ge regeringen till känna att ett visst

frekvensområde (förslagsvis 230–240 MHz) ska ges militär prioritet i enlighet med Försvarsmaktens synpunkter i dess remissvar.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2021/22:163 Bättre villkor för kommersiell radio:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om tillfälliga bestämmelser för förlängning av tillstånd att sända digital kommersiell radio.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i radio- och tv-lagen (2010:696).

Följdmotionerna

2021/22:4590 av Matheus Enholm m.fl. (SD):

1. Riksdagen avslår regeringens förslag i fråga om punkt 7.1 avskaffande av möjligheten att återkalla sändningstillstånd vid överträdelse av annonsregler.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vissa frekvensområden bör ges militär prioritet och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4610 av Kristina Axén Olin m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de analoga sändningstillstånden snarast bör förlängas till 2030, med möjlighet för nya aktörer att komma in under tillståndsperioden, och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om tillfälliga bestämmelser för förlängning av tillstånd att sända digital kommersiell radio

Härigenom föreskrivs följande.

Lagens tillämpningsområde

1 § Denna lag innehåller tillfälliga bestämmelser om förlängning av de tillstånd att sända digital kommersiell radio som meddelats med stöd av radio- och tv-lagen (2010:696) och som upphör den 30 september 2022.

2 § I ärenden om förlängning av ett tillstånd enligt denna lag tillämpas bestämmelserna i lagen i stället för följande bestämmelser i radio- och tv-lagen (2010:696):

- 13 kap. 24 § om ansökan,
- 13 kap. 26 § om vad som ska beaktas vid tillståndsgivningen, och
- 13 kap. 30 § första och andra styckena om tillståndsperiodens längd.

För tillstånd att sända digital kommersiell radio gäller i övrigt bestämmelserna i radio- och tv-lagen.

Förlängning av tillstånd

3 § En tillståndshavare som vill få sitt tillstånd förlängt ska ansöka om det hos Myndigheten för press, radio och tv senast den 1 augusti 2022. Ett tillstånd som förlängs av Myndigheten för press, radio och tv ska gälla till och med den 31 juli 2026.

4 § Myndigheten för press, radio och tv ska förlänga ett tillstånd enligt 3 § om det inte finns skäl att återkalla tillståndet enligt 18 kap. 5 § första stycket radio- och tv-lagen (2010:696). Om det finns skäl att återkalla tillståndet ska Myndigheten för press, radio och tv avslå ansökan om förlängning.

5 § Myndigheten för press, radio och tv får ta ut en avgift av den som hos myndigheten ansöker om förlängning av tillstånd att sända digital kommersiell radio. Avgiften ska motsvara myndighetens kostnader för handläggningen av ärendena.

6 § Myndigheten för press, radio och tv ska besluta i fråga om förlängning av tillstånd senast den 31 augusti 2022.

Överklagande

7 § Beslut av Myndigheten för press, radio och tv att inte förlänga ett tillstånd enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Mål om överklagande av beslut som avses i första stycket ska handläggas skyndsamt.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Rätt att meddela föreskrifter

8 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om ansökningsförfarandet och vad en ansökan ska innehålla.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2022.
 2. Lagen upphör att gälla vid utgången av juli 2026.

2 Förslag till lag om ändring i radio- och tv-lagen (2010:696)

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 12 §, 15 kap. 2 §, 16 kap. 4 a §, 18 kap. 2 och 5 §§ och rubriken närmast före 16 kap. 4 a § radio- och tv-lagen (2010:696) ska ha följande lydelse.

4 kap.

12 §¹

Ett tillstånd som har beviljats av regeringen att sända tv och sökbar text-tv ska gälla i åtta år.

Ett tillstånd som har beviljats av Myndigheten för press, radio och tv att sända tv eller sökbar text-tv *gäller för sex* år. Om det finns särskilda skäl, får myndigheten besluta att ett tillstånd ska gälla för kortare tid.

Ett tillstånd som har beviljats av Myndigheten för press, radio och tv att sända tv eller sökbar text-tv *ska gälla i åtta* år. Om det finns särskilda skäl, får myndigheten besluta att ett tillstånd ska gälla för kortare tid.

Giltighetstiden för tillståndsvillkor får vara kortare än tillståndstiden.

15 kap.

2 §

Annonser i en ljudradiosändning som inte är närradio får sändas under högst

– 20 procent av tiden mellan kl. 06.00 och 18.00, och

– 20 procent av tiden mellan kl. 18.00 och 24.00.

Annonser i en ljudradiosändning får sändas högst tolv minuter per timme mellan hela klockslag. Om sändningstiden inte omfattar en timme mellan hela klockslag, får annonser sändas under högst *femton* procent av sändningstiden.

Annonser i närradio får sändas *under* högst tolv minuter per timme mellan hela klockslag. Om sändningstiden inte omfattar en timme mellan hela klockslag, får annonser sändas under högst *15* procent av sändningstiden.

16 kap.

Datainspektionens tillsyn²

Datainspektionen har tillsyn över att bestämmelserna i 5 kap. 3 a §

Integritetsskyddsmyndighetens tillsyn

4 a §³

Integritetsskyddsmyndigheten har tillsyn över att bestämmelserna i 5 kap. 3 a § och 9 a kap. 2 § om

¹ Senaste lydelse 2018:1895.

² Senaste lydelse 2020:875.

³ Senaste lydelse 2020:875.

och 9 a kap. 2 § om behandling av personuppgifter följs. behandling av personuppgifter följs.

18 kap.

2 §⁴

Ett tillstånd att sända tv eller sökbar text-tv eller ett tillstånd som lämnats av regeringen att sända ljudradio får återkallas om

1. tillståndshavaren väsentligt brutit mot 5 kap. 1, 2, 4–6 och 12 §§, 6 kap. 1 §, 2 § 1–3, 3 § första stycket och 4 §, 7 kap. 1, 2, 3 och 4–8 §§, 8 kap. 1–13 och 14 §§, 14 kap. 1–3 §§ eller 15 kap. 1–5, 6–9 och 10 §§, eller

2. ett tillståndsvillkor enligt 4 kap. 8–11 §§ eller 11 kap. 3 § har åsidosatts på ett väsentligt sätt.

Ett tillstånd att sända tv eller sökbar text-tv eller ett tillstånd som getts av regeringen att sända ljudradio får ändras till att avse annat sändningsutrymme, om

1. förändringar inom radiotekniken eller ändringar i radioanvändningen på grund av internationella överenskommelser som Sverige har anslutit sig till eller bestämmelser antagna med stöd av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt medför att ett nytt tillstånd med samma villkor inte skulle kunna medges, eller

2. det är nödvändigt för att ge utrymme för ytterligare sändningar.

5 §⁵

Tillstånd att sända kommersiell radio får återkallas om

1. tillståndshavaren inte inlett sändningsverksamheten inom sex månader efter tillståndets början,

2. tillståndshavaren inte utnyttjat rätten att sända eller sänt endast i obetydlig omfattning under en sammanhängande tid av minst fyra veckor,

3. tillståndshavaren väsentligt brutit mot *någon av* 14 kap. 2 §, samt 15 kap. 1–4, 8–9 a och 10 §§,

4. domstol har funnit att ett program innefattat ett yttrandefrihetsbrott som innebär ett allvarligt missbruk av yttrandefriheten, eller

5. ett tillståndsvillkor enligt 13 kap. 27 § första stycket 3 har åsidosatts på ett väsentligt sätt.

Förfogar en fysisk eller juridisk person, utan tillåtelse från Myndigheten för press, radio och tv, över mer än ett tillstånd för analog kommersiell radio i ett sändningsområde, och finns det skäl att anta att förfogandet kan inverka menligt på konkurrensen, får det eller de tillstånd återkallas som har lämnats efter det första tillståndet.

Har Myndigheten för press, radio och tv medgett överlåtelse trots att tillståndshavaren redan förfogar över tillstånd att sända analog kommersiell radio i samma sändningsområde, och finns det skäl att anta

⁴ Senaste lydelse 2020:875.

⁵ Senaste lydelse 2020:875.

att överlåtelsen kan inverka menligt på konkurrensen, får tillståndet återkallas endast om beslutet om överlåtelsen grundats på felaktiga eller ofullständiga uppgifter från tillståndshavaren. Återkallelsen ska då avse det eller de tillstånd som överlåtits.

Om staten, regioner eller kommuner innehar ett tillstånd att sända kommersiell radio på det sätt som anges i 13 kap. 4 § andra stycket ska Myndigheten för press, radio och tv återkalla det tillståndet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2022.